

PROGRESJONSPLAN FOR FAGOMRÅDENE I RAMMEPLANEN

Knekthågen barnehage

Kommunikasjon, språk og tekst

Mål	
<ul style="list-style-type: none">• Et godt språkmiljø.• Barna skal oppleve glede og nysgjerrighet ved å utvikle og å mestre ulike kommunikasjonsformer.• Stimulere til språklig bevissthet samt utvikle symbol- og begrepsforståelsen	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none">• Bli kjent med billedbøker og pekebøker• Bli kjent med bøker med enkel tekst• Lære sanger med bevegelse, enkle sanger uten bevegelse, sangleker• Få kjennskap til rim og regler• Positive opplevelser med verbal og non-verbal kommunikasjon• Utvikle evne til å kommunisere i lek og samspill med andre barn	<ul style="list-style-type: none">• Lese billedbøker/pekebøker sammen med barna• Bruk av sanger og bevegelse, rim og regler i samlinger og aktiviteter• Bruke konkrete, bevegelse og bilder som støtte til enkle sanger og fortellinger• Lek med lyder• Mye en-til-en-kontakt• Være tilstede der barna er, på gulvet• Bruke bilder med navn i garderoben• Gi barna tid til å uttrykke seg
2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none">• Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier• Se sammenhenger mellom ord og bilde• Øve på å gjenfortelle• Lyttetrening• Sette ord på ønsker og følelser• Få et første møte med symboler som for eksempel bokstaver i navna til barna• Få kjennskap til digitale verktøy	<ul style="list-style-type: none">• Bruke bildekort, puslespill og bøker tilpasset alder• Gjenkjennelsesleker som Kims lek• Oppfordre til tegning og lekeskriving• Fortelle eventyr med og uten konkrete• Legge til rette for samtaler mellom voksenbarn og barn- barn• Oppfordre til rollelek• Bruke rim, regler og sanger• Bruke billedbøker med enkel tekst
3– 4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none">• Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier• Bevisstgjøring på bruk av språket i konfliktsituasjoner og sette ord på følelser• Kjenne til internett• Ta ordet og lytte til andre• Legge til rette for, og delta, i rollelek med fokus på at barna lærer seg lekekoder	<ul style="list-style-type: none">• Samtaler om felles opplevelser hver dag• Oppmuntre barna til å fortelle• Lese bøker som gir inspirasjon og nytenkning• Gi barna mulighet til å bli kjent med enkeltord som symbol• Høytlesning og lytte til lyd bøker• Fortelle og dramatisere eventyr med og uten konkrete• Sang og bevegelsesleker
4 – 5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none">• Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier• Utvikle variasjoner innenfor språket	<ul style="list-style-type: none">• Leke og tulle med ord spontant og organisert• Spille spill – lotto, memory osv.

<ul style="list-style-type: none"> • Utvikle det abstrakte begrepsapparatet • Preposisjoner, bøyninger, verb osv. • Større kjennskap til språklyder • Øke kjennskapet til ulike media • Se sammenheng mellom det talte og skrevne ord • Interesse for begynnende liksomlesing og lekeskriving 	<ul style="list-style-type: none"> • Barna dikterer tekster, bokstaver og tall som den voksne skriver ned • Rimer og dikter • Språksprell • Dramatiserer og dokumenterer • Oppmuntre til tegning og lekeskriving
5 – 6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier • Tall og bokstaver blir en naturlig del av dagliglivet i barnehagen – barnas interesse for skrift og talespråk øker • Tekstskaping • Rim og rimord • Skriveforberedende aktivitet • Ha kjennskap til alfabetet • Skrive sitt eget navn • Utvikle interesse for å lytte til andres fortellinger • Trene på å hevde sine meninger, lytte til andre og vente på tur • Kunne gjenfortelle innholdet i fortellinger 	<ul style="list-style-type: none"> • Barna får møte ordbilder, bokstaver, tall og andre symboler på avdelingen • Høytlesning, lydbøker og fortsettelsesbøker • Mer avanserte sanger og historier som inspirasjon til fabulering og nyskaping • Lage eventyr og historier • Lytte ut og finne ord som rimer • Skrivedans • Fast førskolegruppe der det jobbes med skoleforberedende oppgaver, Trampolineboka • Trene på å skrive eget navn • Lære å rekke opp hånda når en skal si noe

Kropp, bevegelse, mat og helse

Mål	
<ul style="list-style-type: none"> • Ha et inne- og utemiljø som inviterer og inspirerer til fysisk aktivitet • Gi alle barn mulighet for fin- og grovmotoriske aktiviteter og utvikling ut fra behov, interesse og mestringsnivå • Variert og sunt kosthold • Gode rutiner for hygiene 	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Bli skritt for skritt bevisst egen kropp og bruken av den • Møbler, lekeapparat og natur skal utforskes • Vekst og utvikling gjennom kroppslig mestring • Få finmotoriske utfordringer • Lære navn på kroppsdeler • Godt kosthold skal etableres 	<ul style="list-style-type: none"> • På tur i skogen innenfor gjerdet, og små turer utenfor barnehagens lekeområde f. eks til Lilleutsikten, Utsikten/Knekthågen og Hovedhusparken via Kikkens vei. • Vi tilpasser det fysiske miljøet slik at det blir god plass til tumlelek • Enkel hinderløype • Bevegelsessanger • Pusle puslespill med og uten knotter

<ul style="list-style-type: none"> • Lære å spise og drikke selv • Bli kjent med gode vaner for hygiene • Begynnende trening med av- og påkledning 	<ul style="list-style-type: none"> • Snakke og synge sanger om kropp/kroppsdelar • Smake på forskjellig og sunn mat • Legge til rette for at barna kan spise og drikke selv • Hjelpe med håndvask • La barna få tid til, og hjelpe til med å øve på av- og påkledning
2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle grovmotoriske ferdigheter og balanse • Bli bevisst kroppslige muligheter og begrensninger • Bevisstgjøring og kjennskap til kroppsdelar • Videreutvikle finmotorikken • Innøve pinsettgrep • Øve på å sitte i ro • Trene på å velge pålegg og smøre på selv • Fra bleie til toalett • Lære rutiner for håndvask • Begynnende av- og påkledning 	<ul style="list-style-type: none"> • Litt lengre turer og turer i ulendt terreng til f. eks. Hovedhusparken, Utsikten/Knekthågen, Lilleutsikten. • Hinderløype ute og inne • Sykle, ake, klatre, balltrening, springe og hoppe • Klatring i trær og terreng når på tur • Sangleker • Tegne, perle og øve på å klippe med saks • Ved bruk av blyant, fargestifter og pensel • Oppmuntre til å sitte i ro ved måltider og samlingsstund • La barna få smøre mat selv • Gi barna tid til å øve på å sitte på toalett • Snakke om hvorfor vi vasker hendene og når • Gi barna tid til å kle av- og på seg
3 – 4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikling av motoriske ferdigheter og kroppskontroll • Bli glad i og fortrolig med egen kropp og at alle er ulike • Glede over å være ute i all slags vær • Pinsett- og blyantgrep blir mer innarbeidet • Trene på å velge pålegg og smøre selv • Vi har fokus på et hyggelig måltid, sunt kosthold og mangfoldige smaksopplevelser • Vi har fokus på hygiene og renslighet • Mer selvstendighet med toalettbesøk og av- og påkledning 	<ul style="list-style-type: none"> • Gå lengre turer i ulendt terreng til f. eks. Klatreskogen, Eventyrskogen, Lavvoplassen, Skiløypa. • Gi barna trygghet til å balansere, klatre, hinke, hoppe med samlede ben og lære dem å huske selv • Legge til rette for kroppslig inne- og utelek • Rettlede og legge til rette for formingsaktivitet • Bruk av tallerken og bestikk ved måltider • Samtaler om sunn og usunn mat, smake ulike smaker som surt, søtt osv. • Fortelle hvordan vi skal nyse, hoste i armkroken, vaske hender etter • Legge til rette for selvstendighetstrening mht. toalettbesøk, håndvask, av- og påkledning
4 – 5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre motoriske ferdigheter, øve på utholdenhet i aktiviteter • Bedre kontroll på finmotorikken • Mer fokus på vinteraktiviteter som å gå på ski • Utvide forståelsen for sammenhengen mellom kosthold og helse 	<ul style="list-style-type: none"> • Inspirere til utholdenhet på lengre turer til f. eks. Idrettsarenaen, Brannstasjonen. • Øve på å klippe med saks etter en strek og å fargelegge etter streker • Klippe, lime, blyantgrep, perle og veve • Enkel matlaging, kutte frukt mm

<ul style="list-style-type: none"> Få kunnskap om bakterier 	<ul style="list-style-type: none"> Personalet oppmuntrer til og legger til rette for skiaktivitet, går selv på ski med barna Forklare viktigheten av håndvask og konsekvenser av manglende håndvask
5- 6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> Videreføre motoriske ferdigheter og utholdenhet i aktiviteter Stole på egen kropp og utfordre egne grenser Videreføre og utvide forståelsen mellom kosthold og helse Økt forståelse for hvordan kroppen fungerer innvendig og utvendig Bli mer selvstendig Lukte på og smake på forskjellige matvarer Skille mellom søtt, salt og surt 	<ul style="list-style-type: none"> Øve på å hoppe tau, spille fotball, ta imot ball, balansere på en fot, snekre (håndtere redskap) Lavvoplassen Gå lange turer til f. eks Lapphågen, Tømmerdal, aktivitetsløypa i Lillealmenningen, Storsteinan og lysløypa. Lære om kosthold og matens betydning for kroppens fungering Lære om indre organer og hvordan kroppen fungerer Klare toalettbesøk selv Klare å kle seg tilpasset værforhold Jevnlig tilgang til å smake og lukte på nye matvarer

Kunst, kultur og kreativitet

Mål	
<ul style="list-style-type: none"> Barnehagen skal innredes og utstyres slik at det gir mulighet for kreativ lek og aktiviteter Barna skal introduseres for et variert utvalg av formingsmaterier og få erfaring med ulike teknikker og uttrykk innenfor faget Barna skal få erfaring og opplevelser med musikk, dans, drama og teater, litteratur, film og billedkunst Barna skal blir kjent med lokale tradisjoner innenfor kunst og kultur 	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> Introdusere barna for formingsmaterier Musikk, sang, dans, bevegelse Introdusere barna for musikk-instrumenter Drama 	<ul style="list-style-type: none"> Male, tegne, forme, lage utstilling Synge sanger for barna, høre på musikk, gi rom for bevegelse Barna får erfaring med instrumenter gjennom bilder, lyd og egen utprøving Dramatisere enkle fortellinger og historier
2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> Bygge videre på det foregående Bli kjent med navn på farger Innføre flere typer formingsmaterier Varierte musikkopplevelser Opplive musikk fra ulike kulturer Eventyr Gi inspirasjon til kreativitet Gi rom for og materier som inspirerer til rollelek 	<ul style="list-style-type: none"> God tilgang på tegne- og malesaker, lim, leire Gjenta aktiviteter Synge, spille, høre på musikk Dramatisere eventyr Legge til rette for kreativitet i forming, dans, sang og drama Ha utkleddingstøy tilgjengelig i lek Lekerom for rollelek
3 - 4 år	
Hva	Hvordan

<ul style="list-style-type: none"> • Bygge videre på det foregående • Kunne farger • Mer finmotoriske aktiviteter i forming • Sangleker, bevegelsessanger, sanger og fortellinger med mer tekst • Rollelek, drama, utkledding 	<ul style="list-style-type: none"> • Utvide repertoar innenfor musikk, kunst og kultur • Klippe, lime, tegne med tusj og flere farger, vannbasert maling • Perle, små tegneoppgaver, bygge, konstruere • Eventyr, fortellinger, drama, flere musikksgangere, konsert • Lego, klosser i tre, materiell til rollelek
4 – 5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Bygge videre på det foregående • Kunne flere farger, lage system og mønster • Få tegne- og maleoppgaver, tegne etter modell, tegne hodefotinger • Blyantgrep • Sanger med flere vers, mer avanserte melodier, lytte på ulike musikksgangere • Eventyr, drama, teater • Utrykke følelser gjennom forming, sang, musikk og drama 	<ul style="list-style-type: none"> • Utvide repertoar innen formingsmateriell, musikk, kunst og kultur, lekemateriell • Klippe, lime, perle, male, forme med leire og ulike byggemateriale • Introdusere flere sanger, høre på musikk, lage sanger og instrumenter • Utkledning i rollelek • Personalet maler, tegner sammen med barna, bevisstgjøring på tanker og følelser
5 – 6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Bygge videre på det foregående • Detaljer i tegning, maling og forming • Tegne det du ser, oppgaver • Opptredener, ha konsert og dramatisering med publikum • Avansert rollelek • Museum 	<ul style="list-style-type: none"> • utvide repertoar • formingsmateriell som krever mer nøyaktighet og finmotorikk og teknikk • få ulike musikk- kunstopplevelser • sanger med flere vers • spille teater med replikker og kostymer

Natur, miljø og teknologi

Mål	
<ul style="list-style-type: none"> • Barna skal få oppleve glede og undring over naturens mangfold ved å ferdes i naturen • Barna skal få grunnleggende innsikt i natur, miljøvern og samspillet i naturen • Bana skal få erfare hvordan teknologi kan brukes i leken og hverdagslivet 	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for varierte opplevelser ute • Få mulighet og tid til å bruke sansene og undre seg • Få kjennskap til norske husdyr 	<ul style="list-style-type: none"> • Være ute hver dag og få erfaring med ulike værforhold • Personalet skal være gode rollemodeller, vise varsomhet i naturen • Ta turer i og utenfor barnehagens område, gjerne i små grupper. • Oppsøke naturlig terreng • Ta utgangspunkt i barnas nysgjerrighet, interesser og forutsetninger • Bruke bilder, sanger og pekebøker
2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre tema fra foregående år • Få mulighet til å utforske nye områder 	<ul style="list-style-type: none"> • Dra på lengre turer, plukke bær

<ul style="list-style-type: none"> • Plante, så og høste inn • Bli bevisstgjort på årstidene, endringer i naturen • Få kjennskap til hvor maten vi spiser kommer fra • Få erfaring med i-pad/nettbrett 	<ul style="list-style-type: none"> • Bruke barnas undring og nysgjerrighet i temaer om natur og dyr • Gårdsbesøk • Personalet bevisstgjør barna på ulike tekniske funksjoner vi omgir oss med • Tilby lekemateriell som utfordrer barnas tekniske bevissthet
3 – 4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre temaer fra tidligere år • Få kjennskap til de fire årstidene • Få kjennskap til de fire elementene jord, ild, vann og lys • Bli introdusert for kildesortering • Få kunnskap om dyr, insekter, fisk, blomster og vekster som er naturlig i vårt område 	<ul style="list-style-type: none"> • Gjøre aktiviteter ute som er mulige i forhold til aktuelt vær, snøforming, demninger og kanaler med vann, brenne bål, plukke blomster, leke med naturmaterialer • Få kjennskap til ulike vekster man kan høste av
4 – 5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle temaer fra tidligere år • Lage mat • Introdusere barna for miljøvern • Bruke oppslagsverk ved spørsmål og undring, også digitale • Utvide kjennskap til lokale vekster og dyr 	<ul style="list-style-type: none"> • Gi barna oppgaver som stimulerer nysgjerrighet og kunnskap om naturen og miljøet • Gi barna kjennskap til giftige planter og bær • Snakke om forsøpling
5 – 6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle temaer fra tidligere år • Lære om solsystemer og naturfenomener • Kunnskap om hvordan mennesker og naturen er avhengige av hverandre • Begynnende kjennskap til fysikk og kjemi • Gjenbruk 	<ul style="list-style-type: none"> • Bruke faktainformasjon i større grad, flora og faunabøker • Enkle forsøk innen fysikk og kjemi • Tilby materialer til gjenbruk • Bruk av kikkert, lupe og forstørrelsesglass • Turer ti

Antall, rom og form

Mål	
<ul style="list-style-type: none"> • Utvikle barnas matematiske kompetanse gjennom lek, styrte aktiviteter og spontane hverdagsaktiviteter • Gi barna mulighet til å utforske og leke med tall, former og mønster 	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Sortering • Begreper stor – liten • Finne sin egen plass, i gangen, ved bordet • Bli introdusert for tallremse, spesielt 1,2,3,4 	<ul style="list-style-type: none"> • Rydde og sortere leker, legge på plass • Bygge tårn • Putte oppi – ta ut, borte – titt-tei- lek • Sanger, rim og regler med matematisk innhold
2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Begynnende peketelling 1, 2, 3 • Bli kjent med tallene • Orienter seg i barnehagen, å vite hvor rommene er 	<ul style="list-style-type: none"> • Pusle puslespill • Eventyret Gullhår og de tre små bjørnene • Bruke tall og telling i naturlige situasjoner • Plassering, hvor skal f.eks skoene stå

<ul style="list-style-type: none"> Begreper, liten – mellom – stor, over – under Erfaring med rom og plassering 	<ul style="list-style-type: none"> Fordeling, en til deg og en til meg
3 - 4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> Kjennskap til tallene opp til 10 Kjenne igjen noen geometriske figurer, sirkel, firkant, trekant Utforske former og mønstre Kjenne igjen de vanligste fargene og vite hva de heter 	<ul style="list-style-type: none"> Regla Fem små apekatter Jakte på former ute og inne Perle, forme i leire, tegning Kims lek Konstruksjonslek med klosser, duplo, lego, puter, sand
4 – 5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> Kjenne til ukedagene, månedene og de forskjellige årstidene Tallremse til 10 Kjenne begreper som foran, bak, ved siden av Kjenne til bokstaver og tall 	<ul style="list-style-type: none"> Samlinger, samtaler og sanger om ukedager måneder og årstider Telle finger og tær Eventyret om Geitekillingen som kunne telle til 10 Sangen Burreli-burreli-bukk Plasseringsbegreper brukes i hverdagen
5 – 6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> Kjenne igjen symboler på en terning Tidsbegreper som i går, i morgen, osv. Kunne rekkefølgen på ukedagene Orienter seg etter enkle kart, f.eks. skattekart Bli kjent med tallene opp til 20 Forstå sammenheng mellom tall og mengde 	<ul style="list-style-type: none"> Spille spill Arbeide i Trampolineboka Gå på skattejakt Regla Ellinga, vellinga... Tellebøker til 20

Etikk, religion og filosofi

Mål	
<ul style="list-style-type: none"> Barna skal oppleve respekt for sin kultur og religion Barna skal få mulighet til å tilegne seg samfunnets grunnleggende verdier og kjennskap til tradisjoner og høytider Barna skal få mulighet til å tilegne seg empati og utvikle konstruktive og nære relasjoner til andre mennesker Barna skal få oppleve anerkjennende voksne som gir dem rett til å medvirke i sin egen utvikling Barna skal få oppleve voksne som inspirerer og inviterer til undring over grunnleggende spørsmål 	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> Markere høytider på enkelt nivå Anerkjennelse fra voksne Ta barna på alvor Gi omsorg Tilegne seg vaner for skikk og bruk 	<ul style="list-style-type: none"> Bruke sansene og oppleve høytiden sammen gjennom f. eks sang og mat Voksne som er observante på mimikk og kroppsspråk Voksne som handler ut fra barnets signaler og kunnskap om barns behov Hjelpe barna til å vise godhet for hverandre Takke for maten
2 – 3 år	
Hva	Hvordan

<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle ferdigheter og interesser fra foregående stadie • Undre seg sammen • Erfaring med å dele med andre • Erfaring med å ta egne valg • Prate om følelser; glad, lei seg, sint, redd • Gjenkjenne følelser hos andre • Utvikle evne til å vise omsorg for hverandre 	<ul style="list-style-type: none"> • Grunnleggende høflighetsfraser; hei, ha-det-bra, takk, kan jeg få osv. • Voksne som setter ord på følelsene til barna, bekrefte • Turtaking, sende til hverandre ved måltider, velge matsang, velge frukt og pålegg • Øve på å lytte til hverandre • Voksne som er gode rollemodeller, bevisste på ordvalg og kroppsspråk, utvikle gode relasjoner, vise respekt for andre • Hjelp barna å tolke situasjoner barna imellom • Ha tid og rom for undring og filosofi • Hjelp barna med konfliktløsning • Se og anerkjenne prososiale handlinger
3 – 4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier • Trene på å tenke gjennom ting, være nysgjerrige • Bli bevisst på at egne handlinger påvirker andre • Barna skal erfare at «det er flott å være meg, det er flott å være forskjellige • Sette grenser for seg selv • Øve på sinnemestring • Respekt for hverandre • Samtale og bøker om vennskap. Hva er en god venn? • Vise empati • Bli kjent med ulike kulturer • Bli kjent med høytider og tradisjoner 	<ul style="list-style-type: none"> • Voksne skal være til stede blant barna, hjelpe til i konflikter, sette ord på ulike perspektiver • Oppfordre til dialog blant barna • Bruke historier, bilder, bøker om følelser • Voksne skal være lyttende, stille oppfølgingsspørsmål, være undrende i dialog med barna • Øve på å si «nei» eller «stopp» for å sette grenser for seg selv • Øve på å sette seg inn i hvordan en annen opplever en situasjon • Tydelige og gode voksne, tydelige grenser • Samtale og bøker om ulikheter, ulike kulturer og levemåter og hvordan det er bra for fellesskapet • Forberedelser og markering av høytider og tradisjoner innenfor ulike religioner og livssyn
4 – 5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle ferdigheter og interesser fra foregående stadier • Kjenne til representerte religioner og livssyn • Problemløsning og selvstendig tenkning • Undring over liv, død og natur • Samtale og filosofere over grunnleggende spørsmål • Vise respekt og toleranse for hverandre i det vi sier og gjør 	<ul style="list-style-type: none"> • Prøve å ordne opp i konflikter og jobbe spesielt med temaer som vennskap og gode relasjoner • Være tilstede for barna, forebygge og hjelpe til i konflikter • Verne om gode leksituasjoner der barna er i god relasjon med hverandre • Gi kunnskap om at vi er forskjellige og at det er bra for fellesskapet • Snakke om representerte religioner og livssyn • Samarbeide med foreldre til barn med andre religioner eller livssyn enn kristendom for å ivareta det som er viktig for dem • Bruke barnas erfaringer som utgangspunkt for samtale
5 – 6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle ferdigheter og interesser fra foregående stadier 	<ul style="list-style-type: none"> • Gi tid og rom for undring og filosofering rundt grunnleggende spørsmål

<ul style="list-style-type: none"> • Den gylne regel; vær mot andre som du vil at andre skal være mot deg • Reflektere over hvem man er som person og hvordan man vil være 	<ul style="list-style-type: none"> • Bruke små samtalegrupper • Gi innhold til den gylne regel
--	--

Nærmiljø og samfunn

Mål	
<ul style="list-style-type: none"> • Bli kjent med samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer i nærmiljøet • Få innsyn i ulike tradisjoner og levestett • Få erfaringer med demokratiske avgjørelser og betydningen av likhet og rettferdighet • Barna skal oppleve å være en aktiv part og må bidra til fellesskapet i barnehagen samtidig som de blir respektert og møtt på egne behov • Barna skal oppleve likestilling • Bli kjent med den samiske kulturen 	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Bli trygge på seg selv, voksne og barn på egen avdeling • Bli kjent i og rundt barnehagen • Bli en del av et fellesskap og erfare å måtte ta hensyn til hverandre • Grunnlovsdagen 17. mai • Samefolkets dag 6. februar 	<ul style="list-style-type: none"> • Personalet skal være trygge og nære voksne for barna og gi omsorg på barnets premisser • Være i lek med andre barn, med personalet aktivt tilstede • Besøke andre avdelinger, grillhuset og nære naturområder • Se det norske og samiske flagget, høre nasjonalsangen og få kjennskap til tradisjoner og særpreg for dagene
2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Bli bedre kjent i og rundt barnehagen • Utvide kjennskapet i nærmiljøet • Lære å ta hensyn til hverandre • Oppleve dyr på nært hold • Grunnlovsdagen 17. mai og samefolkets dag 6. februar 	<ul style="list-style-type: none"> • Oftere besøk på andre avdelinger og få besøk på egen avdeling • Utvide antall turmål og snakke om hva vi ser i nærmiljøet • Personalet setter ord på positive handlinger overfor andre og oppmuntrer barna til å hjelpe hverandre • Oppsøke eller få besøk av gårdsdyr • Lære fargene i flaggene, høre og synge nasjonalsangen og andre sanger, være aktivt deltakende i utøvelsen av tradisjoner knyttet til høytidsdagene
3 – 4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Barnehagens nærmiljø • Besøke steder i nærmiljøet • Erfare at vi er likeverdige, uavhengig av kjønn, og deltar i fellesskapet • Lære om dyrehold og gårdsdrift • Grunnlovsdagen 17. mai og samefolkets dag 6. februar 	<ul style="list-style-type: none"> • Besøke andre avdelinger og få besøk på egen avdeling • Gå til Knaggen, Hovedhuset, Eldreboligen – snakke om hvilken rolle de har i samfunnet • Personalet skal gi barna opplevelse av at alle er inkludert og akseptert uavhengig av kjønn • Besøke en gård eller stall • Fargelegge flaggene, lære sanger og få kjennskap til bakgrunnen for dagene
4 – 5 år	

Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Barnehagens nærmiljø • Demokratiske prinsipper og medbestemmelse • Hvor vi bor • Utvikle forståelse for ulike tradisjoner og skikker • Få begynnende kunnskap om menneskerettigheter, Barnekonvensjonen • Lære om dyrehold og gårdsdrift • Grunnlovsdagen 17. mai og samefolkets dag 6. februar 	<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre besøk i og rundt barnehagen. Barna skal få kjennskap til ulike yrker og samfunnsfunksjoner • Snakke om hvordan vi kan passe på og være venner med hverandre • Samtaler om konsekvenser av handling og valg • Snakke sammen om hvilket land, kommune, område og vei vi bor i, stedsnavn • Samtaler om og deltakelse i ulike jule- og påsketradisjoner • Gi barna kjennskap til skikker som karneval, sankthans, dåp, bryllup og begravelse • Synliggjøre barnekonvensjonen og ha samtaler om den • Gå på gårdsbesøk og ha nærkontakt med dyr, kjenne til hva dyr trenger og hvorfor vi har dyrehold • Besøke reindriftsnæringen • Lage pynt og delta i tradisjoner og skikker
5 – 6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Barnehagens nærmiljø • Skolebesøk • Barna skal erfare at de har medvirkning og er del av et demokratisk samfunn • Hvor vi bor • Utvikle forståelse for ulike tradisjoner og skikker • Barnekonvensjonen • Lære om dyrehold og gårdsdrift • Grunnlovsdagen 17. mai og samefolkets dag 6. februar 	<ul style="list-style-type: none"> • Ta buss eller tog og besøke bibliotek og andre samfunnsfunksjoner på Rognan • Erfare at alle mennesker i og rundt barnehagen, uansett alder, kjønn og forutsetninger inngår i og bidrar til fellesskapet • Delta på forestillinger og konserter på skolen, førskoleuke • Alle skal bli sett og hørt, men skal få erfaring med at ikke alle alltid kan få gjennomslag for sine meninger og forslag • Samtaler om universet, jorden, kontinenter og land ved bruk av bøker, atlas, globus og internett • Utvidet kjennskap til barnekonvensjonen • Kjennskap til hva dyrevelferd er, at dyr slaktes og hvorfor • Besøke reindriftsnæringen • Kjenne til hva en grunnlov er og hvilken funksjon den har • Urfolks rettigheter

I tillegg bruker vi:

- Bravo- leken i arbeidet med språkutvikling
- Trafikkopplæring i henhold til barnehagens trafikksikkerhetsplan